

Izveštaj o percepcijama građana

O upravljanju otpadom i komunalnoj higijeni u Preševu

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Cilj istraživanja	3
3. Metodologija	3
4. Ključni nalazi	3
5. Dostupnost kontejnera	4
6. Divlje deponije	5
7. Učestalost odvoza otpada	6
8. Prijavljivanje problema	6
9. Uočeni uzroci	7
10. Uočene posledice	7
11. Održavanje javnih površina	7
12. Spremnost za akcije čišćenja	8
13. Preporuke	8
14. Ograničenja	8
15. Zaključak	8
16. Izvori	9

IZVEŠTAJ O PERCEPCIJAMA GRAĐANA

O upravljanju otpadom i komunalnoj higijeni u Preševu

21–25. avgust 2026

11 anonimnih ispitanika

1. Uvod

Upravljanje otpadom i održavanje javnih površina važni su elementi kvaliteta života u zajednici.

2. Cilj istraživanja

Cilj je bio da se utvrde problemi i prioriteti koje ispitanici uočavaju i prikupe predlozi za unapređenje.

3. Metodologija

Anketa je obuhvatila 11 anonimnih odgovora. Procenti su izračunati na osnovu 11 ispitanika. Rezultati su indikativni i nisu statistički reprezentativni za sve građane.

Pored ankete sa građanima, zatražene su i informacije od nadležnih institucija. Odgovore su dostavili JKP „Moravica“ Preševo i Zavod za javno zdravlje Vranje. Do zaključenja ovog izveštaja, Opština Preševo nije dostavila odgovor.

4. Ključni nalazi

90,9% ispitanika prepoznalo je nedostatak ili nedovoljan broj kontejnera.

63,6% primećuje divlje deponije.

72,7% navelo je da se otpad odvozi jednom nedeljno.

27,3% jasno zna gde može da prijavi problem.

81,8% je spremno da učestvuje u akcijama čišćenja.

JKP „Moravica“ navodi da ima 22 zaposlena angažovana na poslovima odnošenja otpada i održavanja javne higijene, kao i 6 vozila namenjenih za odnošenje smeća (četiri kamiona i dva traktora). JP Moravica Preševo isto tako raspolaže i specijalnim vozilom za čišćenje puteva i ulica (čistilica).

Komunalni otpad prikupljen na teritoriji opštine Preševo odlaže se na divljoj nesanitarnoj deponiji Pržar, koja, prema odgovoru JKP „Moravica“ nema dokumentaciju ni dozvolu za korišćenje.

Prema odgovoru **Zavoda za javno zdravlje Vranje, divlje deponije mogu predstavljati ozbiljan rizik po zdravlje ljudi, naročito ako se nalaze u blizini kuća, škola, poljoprivrednih površina ili izvora vode.** Kao najvažnije zdravstvene posledice i rizike Zavod navodi sledeće:

Zagađenje vazduha – razgradnja otpada i posebno njegovo paljenje mogu osloboditi štetne gasove, sitne čestice i druge toksične materijale. To može pogoršati astmu, bronhitis i druge respiratorne tegobe.

Zagađenje vode i zemljišta – kišnica može prodirati kroz otpad i stvarati zagađenu procednu vodu koja dospeva u podzemne i površinske vode, a neke štetne materije mogu dospeti i u poljoprivredno zemljište.

Širenje zaraznih bolesti – otpad privlači glodare, insekte i druge životinje koje mogu prenositi mikroorganizme i parazite.

Opasnost od povreda i trovanja – među otpadom mogu biti staklo, metal, igle, hemikalije, akumulatori i drugi opasni predmeti. Kontakt sa njima može dovesti do posekotina, infekcija ili trovanja.

Toksične materije – baterije, elektronski otpad, ulja, boje, rastvarači i slični materijali mogu sadržati teške metale i druge štetne hemikalije. Dugotrajna izloženost određenim zagađivačima može povećati rizik od oštećenja organa i drugih hroničnih zdravstvenih problema.

Požari – divlje deponije se mogu spontano zapaliti ili biti namerno paljene. Dim nastao sagorevanjem mešanog otpada može biti posebno štetan.

Zavod takođe ukazuje da neprijatni mirisi, smrad, prisustvo štetočina i narušena životna sredina mogu doprineti pojavi i **širenju zaraznih bolesti, kao i smanjenom kvalitetu života. Posebno su ugroženi deca, starije osobe, trudnice i ljudi sa postojećim respiratornim ili drugim hroničnim problemima.**

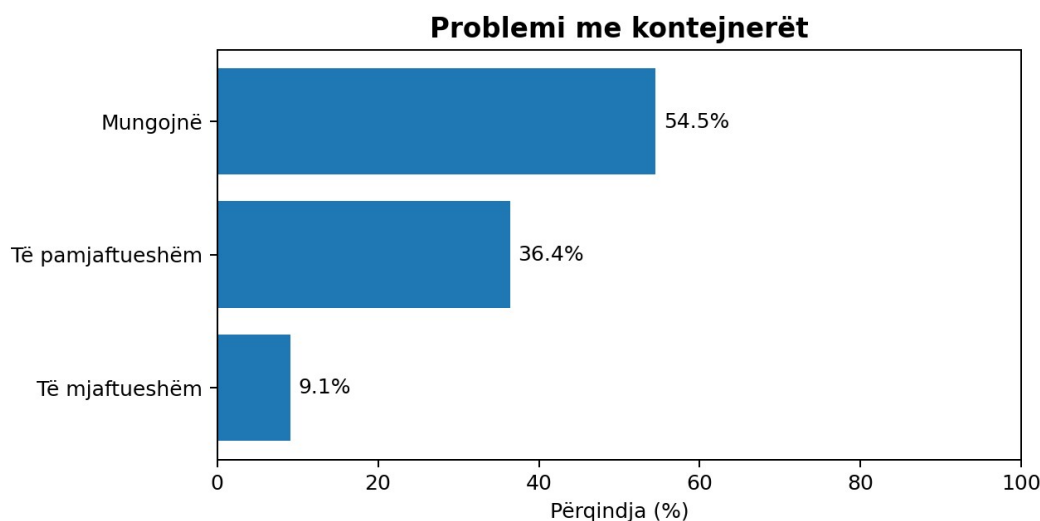
Iz **ZZJZ Vranje** napominju da **konkretni rizik zavisi od vrste i količine otpada, udaljenosti od naselja i izvora vode, trajanja izloženosti i toga da li se otpad spaljuje.** Takođe dodaju da divlja deponija nije samo estetski problem, već potencijalni problem za javno zdravlje i životnu sredinu.

U odgovoru **Zavoda za javno zdravlje Vranje** navodi se da mere za smanjenje zdravstvenih i ekoloških rizika povezanih sa divljim deponijama i neadekvatnom komunalnom higijenom treba da budu **preventivne, organizacione, infrastrukturne i obrazovne, uz jasno podeljene odgovornosti.**

Podaci o zvaničnom broju divljih deponija, budžetu, inspeksijskom nadzoru, kaznama i planovima sanacije nisu mogli biti provereni jer Opština Preševo nije dostavila odgovore.

5. Dostupnost kontejnera

Odgovor	Br.	%
Nedostaju	6	54,5%
Nedovoljni	4	36,4%
Dovoljni	1	9,1%

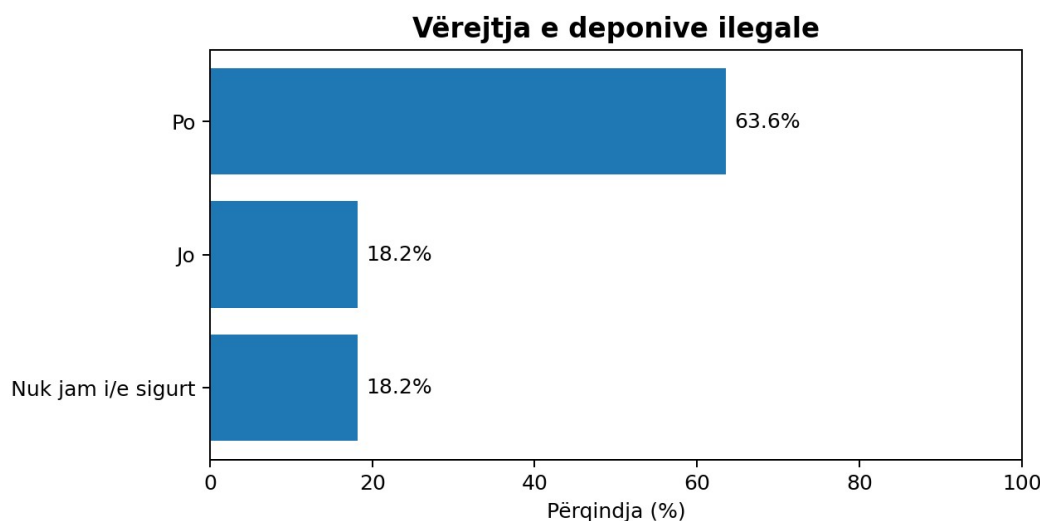
Prema odgovoru JKP „Moravica“, na teritoriji opštine raspoređeno je 55 kontejnera zapremine 1,1 m³. Preduzeće navodi da nije dužno da građanima obezbedi kante za otpad, ali da je tokom 2019, 2020. i 2022. godine, putem donacija, obezbedilo više od 4.000 kanti za otpad koje su date građanima opštine Preševo. Kontejneri se, prema odgovoru preduzeća, obično koriste za stambene zgrade i veća preduzeća, a JKP „Moravica“ ih takođe obezbeđuje putem donacija.

Iz JP „Moravica“ dodaju da je ovo preduzeće među prvim javnim preduzećima na jugu Srbije koja su počela da sprovode selekciju otpada, od 2023. godine. Otpad od plastike, kartona i stakla odvaja se na više od 60 lokaliteta, u posebnim posudama koje se razlikuju po boji. Ove posude raspoređene su širom opštine, na mestima gde se ove vrste otpada više stvaraju, kao što su marketi i restorani. Iz ovog preduzeća navode i da se mali broj građana pridržava odvajanja otpada i da je potrebno sprovesti kampanju o odvajanju otpada.

Međutim, odgovori većine ispitanika ukazuju da nedostatak ili nedovoljan broj kontejnera i dalje predstavlja jedan od ključnih problema, zbog čega je potrebno dodatno proveriti njihovu raspodelu po naseljima i lokacijama.

6. Divlje deponije

Sedam ispitanika (63,6%) primećuje mesta na kojima se otpad gomila ili nastaju divlje deponije.

JKP „Moravica“ je u svom odgovoru navelo da se za lokacije divljih deponija treba obratiti Opštini Preševo. Pošto Opština nije dostavila odgovor do zaključenja izveštaja, nije bilo moguće proveriti zvaničan broj divljih deponija, njihove lokacije, kao ni podatke o tome da li su i kada čišćene.

7. Učestalost odvoza otpada

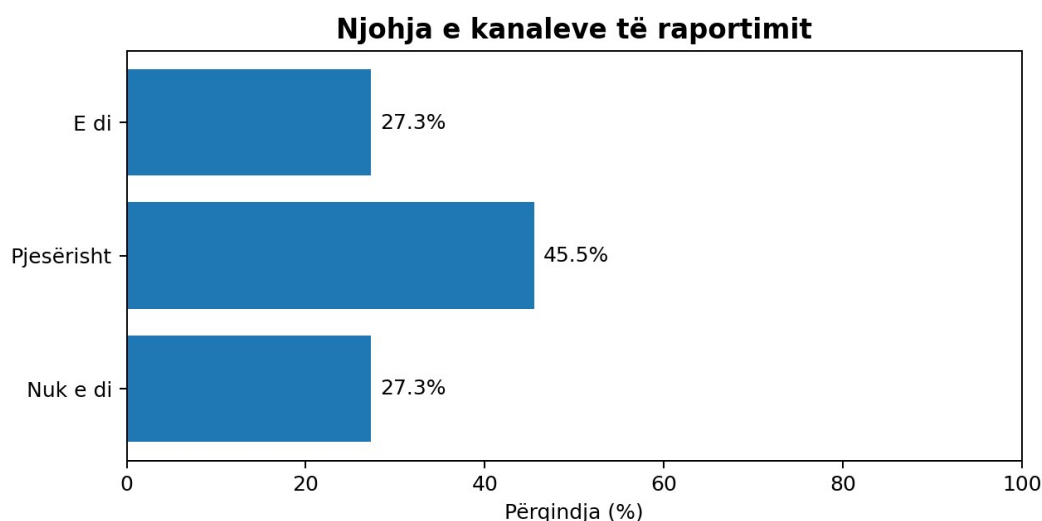
Odgovor	Br..	%
Jednom nedeljno	8	72,7%
Bez redovnog rasporeda	2	18,2%
Ne znaju	1	9,1%

JKP „Moravica“ navodi da se kontejneri u ulicama 15. novembar, S. Kovačević i M. Tito prazne svakog radnog dana, dok se u ostalim ulicama i selima prazne jednom nedeljno.

Ovaj podatak delimično je u skladu sa odgovorima građana, jer je 72,7% ispitanika navelo da se otpad odvozi jednom nedeljno.

8. Prijavljivanje problema

Samo 27,3% jasno zna gde može da prijavi problem.

JKP „Moravica“ navodi da su od 2022. godine na svaku kantu za otpad zalepljeni stikeri sa logom preduzeća i brojem telefona za prijavu problema. Preduzeće takođe navodi da je tokom 2026. godine uvelo kancelariju za žalbe i primedbe za sve delatnosti koje pruža. Prema njihovom odgovoru, od početka 2026. godine primljeno je pet žalbi u sektoru upravljanja otpadom, najčešće zbog polomljenih kanti za otpad. U odgovoru se dodaje da ima slučajeva kada se građani žale direktno komunalnoj inspekciji, ali da JKP „Moravica“ ne poseduje te informacije.

Međutim, tokom provere je utvrđeno da **provereni brojevi telefona, uprkos tome što su istaknuti na kantama, nisu bili u funkciji.** U razgovoru sa direktorom ovog preduzeća rečeno je da će brojevi telefona uskoro ponovo biti u funkciji.

Ipak, podatak da samo 27,3% ispitanika jasno zna gde može da prijavi problem, kao i činjenica da provereni brojevi telefona već neko vreme nisu u funkciji, pokazuje da građani nemaju jasan i funkcionalan kanal za prijavljivanje problema sa otpadom i komunalnom higijenom.

9. Uočeni uzroci

Odgovor	Br.	%
Nepažnja i neodgovornost	9	81,8%
Nedostatak kontejnera	4	36,4%
Kontejneri su daleko	4	36,4%
Nedostatak kontrole	3	27,3%
Prepuni kontejneri	2	18,2%

10. Uočene posledice

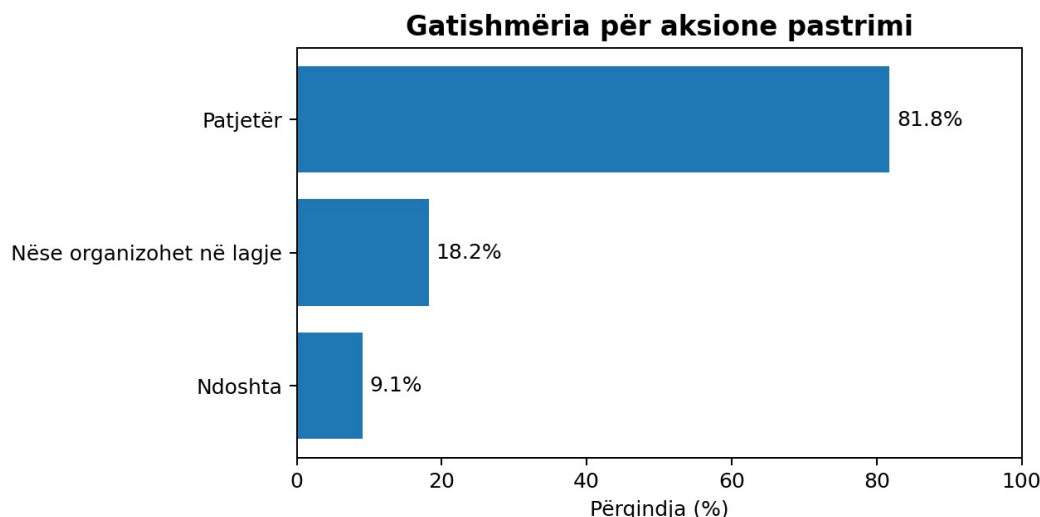
Odgovor	Br.	%
Rizik po zdravlje	9	81,8%
Neprijatni mirisi	6	54,5%
Insekti i životinje	5	45,5%
Šteta po životnu sredinu	4	36,4%
Narušavanje izgleda naselja	4	36,4%

Zavod za javno zdravlje Vranje ocenjuje da divlje deponije mogu predstavljati ozbiljan rizik po zdravlje, naročito ako se nalaze blizu kuća, škola, poljoprivrednih površina ili izvora vode. Kao ključni rizici navode se zagađenje vazduha, zagađenje vode i zemljišta, širenje zaraznih bolesti preko insekata i glodara, povrede od opasnog otpada, kao i dim usled paljenja otpada.

11. Održavanje javnih površina

Odgovor	Br.	%
Prosečno	7	63,6%
Dobro	2	18,2%
Loše	2	18,2%

12. Spremnost za akcije čišćenja

Devet od 11 ispitanika, odnosno 81,8%, navelo je da bi bilo spremno da učestvuje u akcijama čišćenja ako bi ih organizovali opština, škola, mesna zajednica ili građani.

Ovaj nalaz pokazuje da postoji spremnost građana za uključivanje, ali da su za održivo rešavanje problema potrebni organizacija, koordinacija i institucionalna odgovornost.

13. Preporuke

Povećati broj i kapacitet kontejnera.

Preispitati učestalost odvoza po zonama.

Uspostaviti registar divljih deponija.

Pojačati nadzor na lokacijama gde se deponije ponavljaju.

Organizovati akcije zajednice.

Objaviti zvanični kanal za prijavu neodnetog otpada i divljih deponija.

Jasno utvrditi i objaviti ko je nadležan za evidenciju i čišćenje divljih deponija.

Rešiti problem odlaganja otpada na nesanitarnoj deponiji Pržar.

Uspostaviti organizovan sistem prikupljanja kabastog otpada.

14. Ograničenja

Uzorak je mali. Lokacije iz otvorenih odgovora zahtevaju proveru na terenu. Dodatno ograničenje predstavlja izostanak odgovora Opštine Preševo do zaključenja izveštaja. Zbog toga nije bilo moguće proveriti zvanične podatke o broju divljih deponija, inspekcijskim nadzorima, kaznama, budžetu, planovima za postavljanje kontejnera i sanaciju divljih deponija.

15. Zaključak

Rezultati ankete pokazuju da građani kao ključne probleme prepoznaju nedostatak ili nedovoljan broj kontejnera, divlje deponije, nedeljno odnošenje otpada i nedovoljno jasne informacije o tome gde se

problemi mogu prijaviti. Odgovor JKP „Moravica“ pokazuje da postoje određeni kapaciteti za odnošenje otpada, ali i da se komunalni otpad odlaže na divlju nesanitarnu deponiju Pržar, bez dokumentacije i dozvole za korišćenje.

Izostanak odgovora Opštine Preševo ograničava mogućnost potpune procene institucionalne odgovornosti, posebno u vezi sa evidencijom divljih deponija, budžetom, inspekcijskim nadzorom i planovima sanacije.

Potrebna su unapređenja infrastrukture, odvoza, nadzora, prijavljivanja i komunikacije sa građanima. Spremnost građana za učešće u akcijama čišćenja predstavlja pozitivnu mogućnost, ali rešavanje problema zahteva jasnu odgovornost i koordinisano postupanje lokalnih institucija.

16. Izvori

1. Rezultati ankete, 21–25. avgust 2026.
2. Odgovori prikupljeni putem upitnika.
3. Statistička analiza 11 odgovora. Onlajn izvor: <https://gforms.app/p/6Fo9j4Z>
4. Përgjigjja e NP „Moravica“ Preshevë ndaj kërkesës për qasje në informacione me rëndësi publike, nr. 472, 17. Odgovor JKP „Moravica“ Preševo na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, br. 472, 17.08.2026.
5. Odgovor Zavoda za javno zdravlje Vranje na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, br. 5291/26-05, 17.08.2026.
6. Zahtev upućen Opštini Preševo za pristup informacijama od javnog značaja; odgovor nije dostavljen do zaključenja izveštaja.

Autori: Vijola Fejzullahu

Dion Etemi